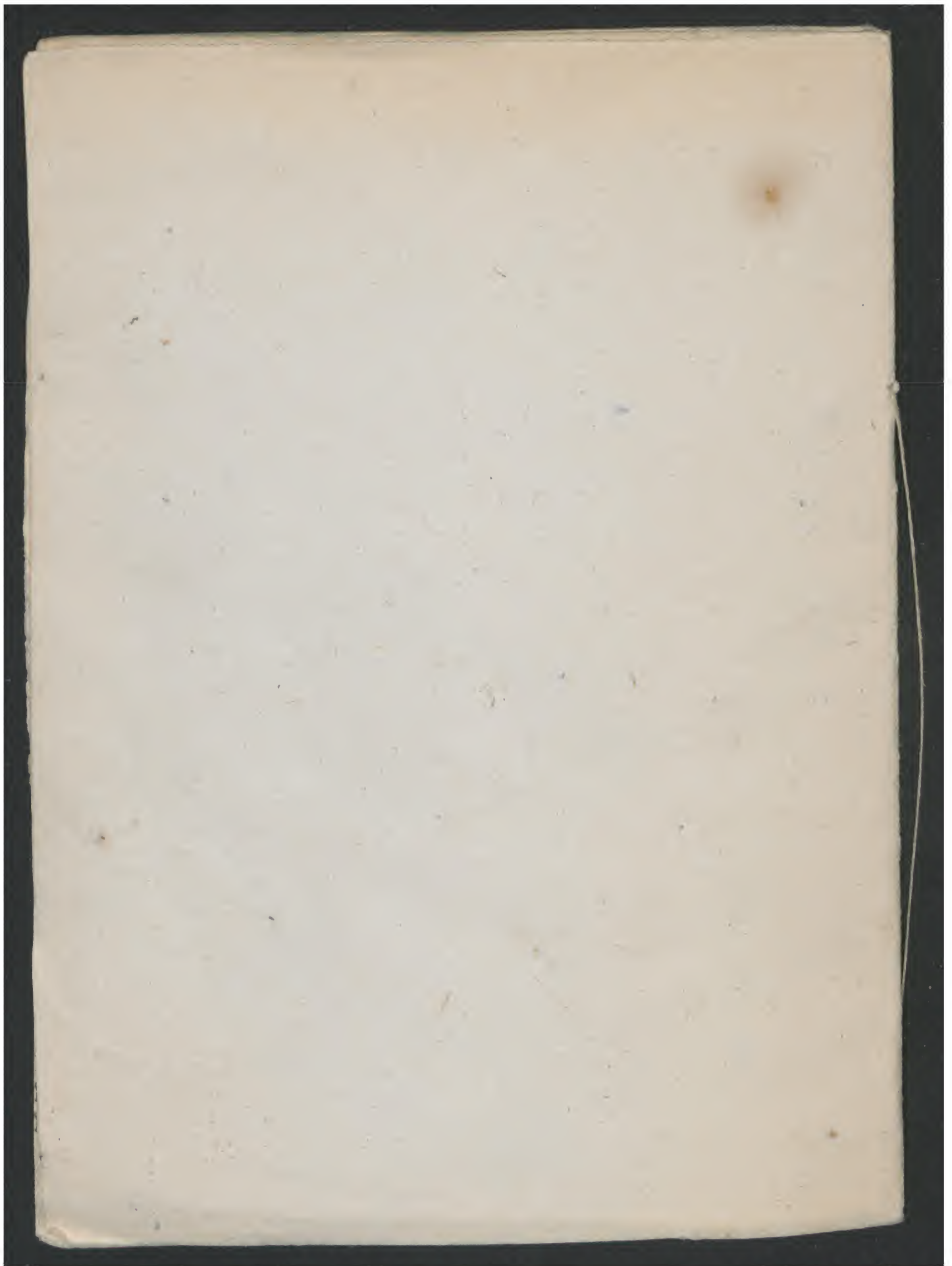
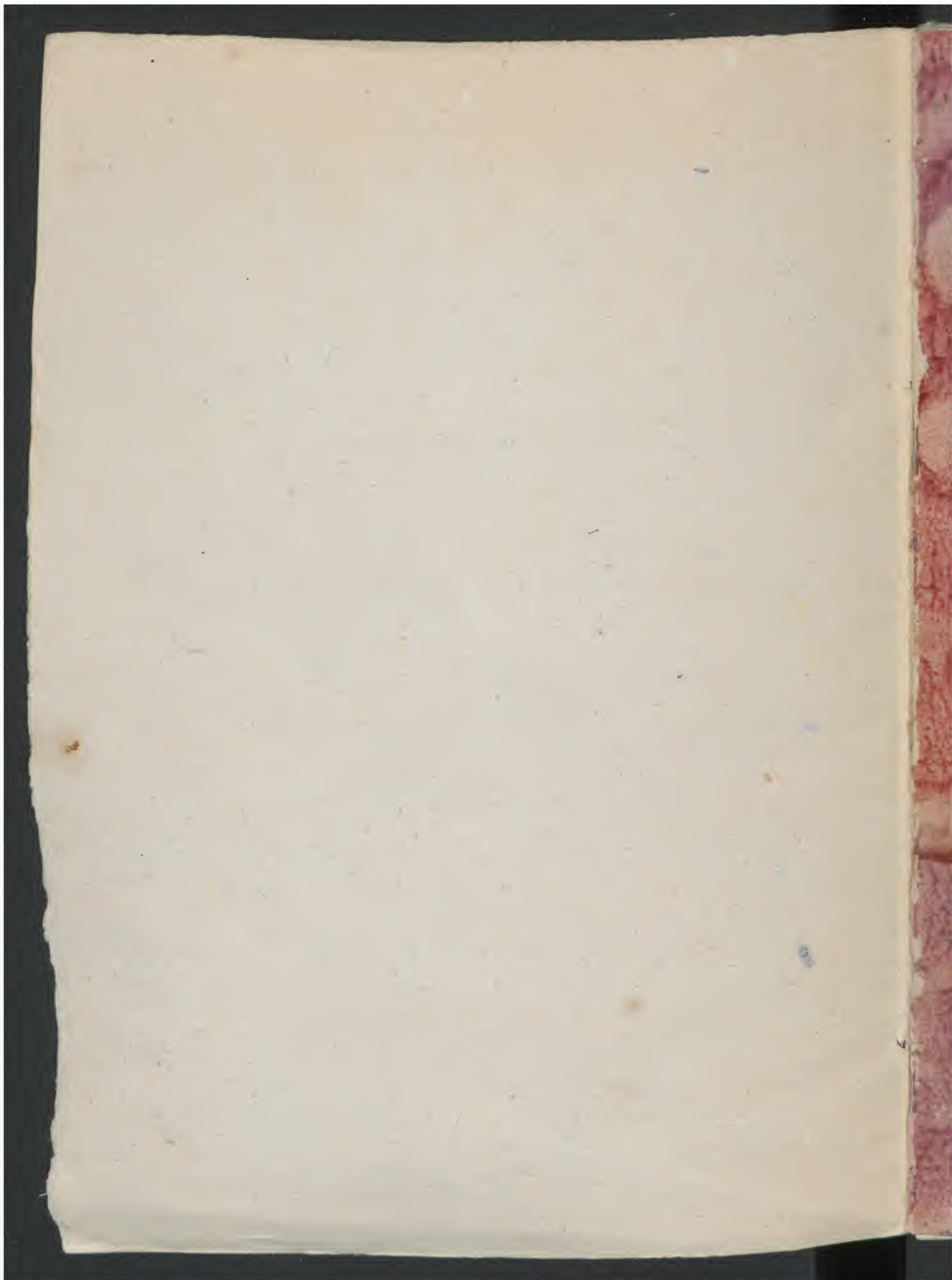

PAMFLET

844

fol. 1 *1588* *2* *W 609* *folio 3*
Waerachtighe verclaringhe
van de Armade des Coninc van Spaengien/

van Lisboa gheseylt/nae Engelandt ende dees Landen/en vande
gheweldighe teghenstandt der Coninginne van Engelandts Armades/
die haer verniet/verdruuen/ende naegheiaecht hebben v in Pley-
mupen tot inde Noort Zee/nae de waerachtighe belg-
denisse die daer van ontcomen ende ghevan-
ghen ghenomen zijn.

1588

Sam. Jans *Jan. J. Jans*
Ghedruckt tot Amstelredam/bij Cornelis Claesz.
op't water mit Schryfboeck.

Waerachtighe verclaringhe vande Armade

des Coninck van Spaengien / van Lisbona gheseylt / nae Engelandt ende dees Landen / ende vande gheweldighe teghenstandt der Coninginne van Enghelants Armade / die haer vernielt / verdueren ende na gheleecht hebben van Pleyningen tot inde Noort Zee / nae de waerachtighe belijdenisse die daer van ontcomen en gheuanghen ghenomen zijn.

DE Coninck van Spaengien dees Nederlanden ouerlantghe int gemeen sonder eenich onderschept / deur de officie vande heylige Inquisitie / ten vier ende ten swaerde verordelt hebbende / inden Jare 1568. den xvj. Februarij in Madrid ghegeuen / nae luyt dees hier achter bygeuoecht de Sententie / heeft tot de executie der seluen den Hertoghe van Alba inden eersten met gheweldighe handt ouer ghesonden. Ende alsoo hy met zijn wreetheyt / Don Lops de Requilsens met zijn listicheyt / noch Don Johan met zijn ghebeynst bedroch / noch de Prince van Parma met wapenen / de voornoemde Landen niet heeft moghen te lande ouerweldighe / alst blijkt dat de selfde Landen nu meer als xx. Jaren met allerley ghewelt / en auontueren (als d'Orloge medebrengt) bespronghen en becricht gheworden zijn. So ist nochtans sonder alle wederseggen also datse meerder en machtiger zijn / als doen se om haer conseruatie ende vaderlantische vryheyt de wapenen eerst an namen / t welck blijkt by de Landen ende Steden die onder Duck de Alba ghewelt en macht waeren / ende in een cleyn ghetal zijn vanden afwierpen / nu de machtschste quartier vande Nederlanden aende Zee ghelegghen in hebben ende teeren van ghewonnen goet / ende zijn twintichmael machtiger als inden beginne als men haer cleynne middelen en begunselen aensiet. Ende dit alles door de sterckte ende nutticheyt dese deur de vrije Zeevaert hebben. De Coninck voornoemt met de Spaengiaerden hebbende een onuersadelicken haedt teghen de Nederlandtische vryheyt / heeft van allen tijden herwaerts dees Landen ghesocht oorlake van Rebelle te gheuen / ende haer daerom te ouervallen en ouerwinnen / ende da daerom te heerschen met sodanich recht als d'ouervinder hem seluen beroemt tegen den

den onberwonnen macht te hebben / als hy en zijn broeders inde
Indië gedaen hebbe / en also hy tot noch toe noch niet bedriehelucke
wijsmakinghe / of ghewelt der wapenen te lande niet heeft connen de
selfde Landen ouerweldighen / soo heeft hy nu ten laetsten een ghe-
weldighe Armade toeghemaeckt / daer ouer hy meer als twee Jaren
toegerust heeft om also deseluyghre executie ouer de Landen in werck
te brengen / soo mede d'executie des Vans ouer de grootmachtighe
Coninginne van Enghelandt deur des Paus wtgheuen / ende is de
selfde Vloote toegherust ende sterck gheweest inder naevolghende
maniere.

Erstelijck x. Galioenen ende ij. Sauers / een vande Galioenen is
ghenaemt S. Martijn / daer in is de Admirael generael de Hertoch
van Medina Sidonia Hertoch van S. Lucas / met 3330. Soldaten /
ende 1293. Scheeps volck / zijne saemen 4623. Mannen / ende 347. Stuc-
ken gheschuts.

Johan Martinus de Keraldo / is generael Ouerste ouer de Armepe
van Bisschopen zijn x. Schepen ende iij. Patares / met 1937. Soldaten
863. Scheeps volck / t saemen 2800. mannen / hebben op 238. Stucken
gheschuts.

Diego de Valdes Capiteyn generael ouer de Armade van Span-
gien / xiiij. Galioenen twee Patares / met 2458. Soldaten / ende 1719.
Scheeps volck / t saemen 4177. Mannen / daer by 384. Stucke gheschuts.

Don Pedro de Chaldes generael ouer de Armade van Andulosien
van x. groote Schepen ende een Patare / met 2325. Soldaten en 780.
Scheeps volck / t saemen 3166. Mannen / 240. Stucken gheschuts.

Nichiel de Oquendo generael ouer de Armade ghecomen wt de
Prouincien Guipoz van x. groote Schepen twee Pinassen twee Pa-
tares / met 1992. Soldaten / ende 616. Zee volck / t saemen 2608. Man-
nen 247. Stucken gheschuts.

Martijn de Britendonie generael ouer de Armade wt de Levante
sche Zee van x. Schepen / met 2780. Soldaten / 767. Scheeps volck / t saemen
3527. mannen / hebben op 280. Stucken gheschuts.

Johan Gommes de Medina generael van xiiij. Hulcken met 3121.
soldaten / ende 608. Scheeps volck / t saemen 3729. mannen / 84. Stucken
gheschuts.

Don Althouso Vnardo generael ouer xiiij. Patares ende Sauers
met

479. soldaten / 374. scheepf. volck / tsaemen 1693. mannen / met 91. stucken gheschuts.

Don Hugo de Moncada generaet ouer r. Galeaces van Napels / met 873. soldaten / 468. scheepf. volck / 1200. gheuangs om te roepē / 200. stucken gheschuts.

Diego de Mediana generaet ouer iij. Galepen vā Portugael / met 362. scheepf. volck / gheen soldaten / 880. gheuangs aende riemen.

Somma daer zijn in dees Armada 130. Schepen.

Soldaten 19295.

Scheepf. volck 8052.

Koepers 2088.

Somma 29453.

Het Gheschut / Onp. brekers ende ander

Betalen stucken 1497.

Weren stucken 934.

Somma 2431.

Alloo nu de Coninck van Spaengien met alle vaerlijchende dees Ploote toegherust hadde / so heeft hy oock sorghe willen draeghen (wetende dat het niet alleen inder Coninghe vermoghē staet de Oorloghe te voeren) dat der Godsdienste niet ontbreke / ende heeft de Schepen laeten wijen ende daer diuersche Outaren in ghenaeckt / en met diuersche soorten van denotē Monicken versien / om dagelijc Bisse daer in te doen / om t volck inde Godsdienst te houden / en datse daer teghen haer sonden mochten biechten op datse niet deur de verclumpde Godsdienste in ongheluck ende teghenspoet mochten gheraeecken. Ende nae datmen nu aldus alles wel toegherust hadde / ende duergaensich Spaengien Beuaerden en Processien ghedaen / ende Sancten ende Sanctinnen aengheropen hadde / soo zijnse opten 30. May Anno 1588. van Lisboa afgeseylt / en zijn ghetomen inde Croinghe / aldaer sy de Bilschenische Schepen gheuonden hebben / ende zijn daer ghebleuē tot den xxiij. Julij / Midler tijt stropdenen de tidinghe / mer gantsche lande datse wepeloos gheworden waeren / sonden dosten lancer de Custen van Spaengien om meer Scheepf. volck darwaert te senden / ende zijn hier en rusten wi de Croinghe te seyl ghegaen /

ende

ende den xxx. Julij ghecomen duert Canael vande Zee ontrent Pley-
mipen voor Engghelandt. Sy hadde wel ontrent drie daghen lang
(comende binnen het Canael) saechtelyck aenghebaren/ niemant
vernemende t welck haer goede couragie gaf/ daer nae zint vande
Engghelsche cust seuen Pijnassen afgheromen / die deur en weer haer
blote seplden om te besichtigen / de selfde haer Marseplen striickende
alsoose te grooten voortganck hadden om wel te deursien inychten
d'ander Spaengiaerts die verde daer af waeren / menende datse die
Pijnassen rede ghenomen hadden / maer de seluighe nae dat zint alles
wel deursien hadden / zyn ongeschent wech gheseylt en byden haeren
gheromen. Daer quamen meer andere Schepen / so wt Engelandt en
vande Francopsche custe ende seplden vast om ende wederom / alsoo
dat op dien dach de Engghelschen ontrent 80. Schepen wel vier uren
lang met den Spaengiaerts schooten. Eer de Spaensche blote bin-
nen de Canael vander Zee quam mistense iij. Galepen diese niet
weten waerse ghebleuen zyn / sy seplden in goede ordeninghe twee
vande gheweldichste Galloenen voor aen / met d'Admirael generael.
De hinderlocht hadde de Viceadmirael met twee Galeassen / de groote
Schepen ende midden om de cleynen te beschermen / soodanich was
hantseplagie. Opten auten hebben de Engghelschen een Vischepsch
Schip ouerweldicht / daer Don Pedro Valdes op was generael ouer
d'Armade van Andolusien / een Schip groot 400. last / hadde op acht
hondert soldaten ende veerrich metalen stucken. Dit dede meest Ca-
pitain Francois Draeck / die vande Fransche cust af quam metten
windt / en schoot gheweldich met zyn boerschstucken en daer nae wen-
dend met zyn zijde tot hen in / ende als hy wech was quamen meer
anderen tot seuen oft acht int ghetal / ende deden desgelijcx / also datse
hem de forke mast af schooten ende maecte hem weyloos daer deur
hy hem ten laetsten op gaf / want hy inde hinderlocht was en mochte
vande boorse niet beschut werden. Opten seluen dach isser mede opt
Schip van een grooten Vischeper een Venderich beyde beenen afge-
schooten / daer duet de ouerste seer verroende liep benede en dreychde
den Nederlandtschen Vossensthieter ende gaf hem wat slaghen voor
wt / segghende de byande crest wel ende ghy duytsche luteriaen schiet
al ouerick sal d' doen hanghen. De selfde Vossensthieter liet wel suer
de lont int cruyt vallen / ende viel doen de bouenste ouerloop neder en
werde

werdet Schip weerloos ende veel verbrandende/ ende treghen alsoo
de Engghelsche dees twee Schepen in met veel buys en costelicheyt.
De generael Don Pedro de Valdes met veel Cavalleros werden na
Londen tot de Coninginne ghebracht/ lasterden gheweldich opten
Prince van Parma dat hy niet wtgheromen was nae zijn belofte/
dat hy was een verrader van Godt ende den Coninck. Des anderen
daechs hebben d'Engghelsche noch een ander Schip ingenomen dat so
groot was als de voornomde so de ghequetste gherupchden/ bupten
noch de gene die in dees tijdt inde groet gheschooren zijn/ diemen seyt
dat veel gheweest zijn. Vanden eerste Augusti zijn de Spaengiaerts
voortgheleyst nae Poortlandt ende ontrent Wicht ghecome/ daer
zijnse den derden Augusti gheweldich aenden anderen gheweest/ des
anderen daechs wederom/ want ouermids de welbeseyletheit der
schepen/ soo hadden de Engghelschen alijt de loef ende de bouen winde
daermide sy den Spaengiaerts groot quaet dede ende selfs wepnich
schade leden/ want de blamme en roock gestadich den Spaengiaerts
onder dooghen blooch/ middeler tijt wenden d'Engghelschen wederom
af ende rustededen haer wederom toe/ ende quamen doen wederom
aen/ dusdanighe maniere van strijden wert meest vande Engghelschen
onderhouden/ de Spaengiaerts hielden in goede orde dicht aenden
anderen/ die van haer ter zijden oft achter wt quamen vielen in d'En-
ghelsche handen/ de seluighe condense noch sochtense niet te redderen
noch t'ontsetten/ om haer orde niet te breken. In soodanighe ordon-
nantie dreuen de Spaengiaerts met een supden en sup westen wint
daghelijck neerwaerts aen/ en zijn den 6. Augusti ontrent Calis ghe-
come daer zijt ancker gheworpen hebben/ ende bleuen daer ligghe
een etmael lang/ verwachtende de vloot vanden Prince van Parma/
en laghen so dicht ondert landt datmen met een stuck grof gheschuts
wel opt landt mocht schieten. De Prince van Parma dede mede zijn
neersticheyt zijn volck t'scheep te brengen/ maer ouermits de hollant-
sche ende Zeelantische Schepen int ghetal van ontrent 40. binnen de
haucken voer Duinkerken laghen/ ende dat de hauen soo enghe is
datter maer een Schip te ghelijck wt mocht/ so dorste zijt niet bestaen
want oock de Spaengiaerts dien de voortocht door lotinghe toeghe-
ballen was wilden gheensins t'scheep gaen/ waer den hy niet conde
wtcomen.

Als nu

Als nu de Spaensche Armade aldus voor Calis aent ancker la-
 ghen / verwachtende den Prince van Parma / die als sy seuden be-
 looft hadde met drie hondert seplen haer te hulpe te comen / en d'En-
 gelschen saghen dat haer dit vertreck schadelijck mocht zijn / ende de
 Spaengiaerts ondert landt aen haer anckers beschermte laghen / soo
 hebben sy den 7. Augusti inder nacht bouen strooms en wint seuen oft
 acht van haer schepen brandende nae de Spaengiaerts afgesonden /
 de Spaengiaerts dit vernemende datse na haer quamen aen d'ijue /
 hebben geen tijdt ghehadt haer anckers te lichten maer hebben haer
 tabels ghekoruen en wederom zee ghemaect / en zijn bet neerwaerts
 nae Dypnkercken ghedreuen. Den 8. Augusti hebben se gheweldich
 van smorghens proech welchien uren lang dapperlijck gheschooten
 ende metten anderen ghevochten / daer twee Galioenen der Spaen-
 giaerden vanden Engellschen gheschot zijn / zijnde een groote Vis-
 schaper en een Galioen t'grootste vande vloot S. Mathens Galioen
 genaemt / d'ander nae Blanckenburch gedreue en daer aende gront
 gheromen zijnde / so gheschoten dat het gantz reddeloos en wepeloos
 was / de groote mast achter ouer de Compangien neder ghestort / veel
 van haer isser in Vlaenderen an landt ghebracht ende ghebercht van
 die van Nieupoort. Soo isser noch mede opten selfden tijt een vande
 grootste Galassen dicht voor Calis vanden Engellschen ghenomen /
 ende zijn also meest de groote schepen wepeloos gheworden / also dat-
 ter van 125. schepen daer mede sy voor Pleympen quamen onder
 Vlaenderen niet meer dan ontrent tusschen de tseuentich en tachtich
 ghesien werden. Die van Zeelandt vernemende datter een schip on-
 der Blanckenburch aende gront lach zijn niet ontrent vijf schepen
 dremelaers ende anders niet eenighe Hollanders tot vijf int ghetal
 derwaerts gheseylt / hebben t'selwighe schip inghenomen door opge-
 winghe / zijnde groot wel ontrent ses hondert last een vande mach-
 tichste vande vloot / niet noch een ander niet veel minder / ende hebben
 de selwighe tot Vlissinghen ghebracht opte 11. Augusti. De ghevan-
 gens / de ghequetste en ghewonden verbonden en nae Vlaenderen ge-
 sonden / de ghesonden rendeels daer ghehouden ende ontrent 150 na
 den Harck ghesonden / daer onder Diego de Valdes generael ouer
 de Armade van Spaengien niet meer andere caualieros / de Capitey-
 nen ende Bootsghesellen zijn rijck vande buyt gheworden.

De

De Spaensche bloote is middeler-tijt met den suptwesten wint ghesdwonghen geweest doort vervolghen der Engelschen nae de Noort Zee te wicken/en zijn den 9. Augusti voor de Maes ghelien/den 11. voor Cessel/dē 12. opte Breede veertien noortwest vant Wleint ghesal als verhaelt/ende zijn de Engelschen haer dapper na dringhende sterck zijnde ontrent 150. schepen vol couragie ende wel ghemoot/men seyt datse den twaelfden den Spaepgiaerts gheen cleppen afbreuck ghedaen hebben/den 13. 14. ende 15. wapdet gheweldich wren supdt westen/wat daer wijders af comen wil sal den tijt leeren/Noortwesten oft Jutlandt is haer voorlandt.

Hier volcht de Sententie die ouer langhe

ouer dees Nederlanden/sonder onderschept ouer Catholijcken ende andere ghegheuen in Spaengien deur de Meesters vande heplighe Inquisitie.

Het officie des alderheplichste en Godlijcke Inquisitie/versocht zijnde vande Co. Ma. (die mede teghenwoordich inden staet was) om by merckinge te nemen/en deur neerstich ondersoek te ordelen vande verbloecte misdact der ketterge en afvals by des Coninx onderdanen inde Nederlanden bedreuen. Heeft de infermatie des Co. Ma. belangende dees saecken neerhich ouerghesien/ende daer beneffens ghelesen de bziuen en gheloofweerdighe ghetuychenisse/ons vanden Commissarissen des alderheplichsten Inquisitie wt Nederlandt toe ghesonden. Ende verclaert daer ouer en seyt/dat so veel belange de conscientie en der Theologen bekentenisse/dat alle en een pegelijc des Co. Ma. onderdanen (wtghenomen alleen de genighe die met namen ons wdzuchelijck toeghesonde zijn inde voorn. informatie) so wel de openbare afvallighe en ketterge afwijckende van Godt en onse H. Kercke en t'gebedt en onderdanicheyt des Catholijcken Coninx/als alle andere (die haer vepusen Catholijckē) haer schuldighelicheyt ouerghetreden hebben/daer mede sy aen Godt en haer Coninx (aengaende de Catholijcke Religie) zijn en sulien bliuen verbonden/haer wtwijngelhaer Eedt) te wederstaen de openbare afvallighe ketterge en oproere/om te verdelghen segghen wt het schadelijck en verderffelijck voorszellen/twelck sy inden begiune lichtelijck hadden moghen doen/maer hebben ter contrarie so hepligheit en Godtlijcken tegenstant gheensins ghepleecht/datse daerom waerdich zijn ghonden te werden voor toestaenders en gunstige naevolghers deser openbaere ende bekende afvallighe ketterge en oproerighe. So mede de Edcluyden die inden lichte Inquisitie/daer mede sy niet listicheyt dees afvallighe ketterge onesteecke ende opghehyst hebben/dat sy daerom alle tsaemen bedreuen hebben Crimen lesemaiestatis inden alderhoogste graedt. Aldus ghegheuen inde vergaderden Raedt des alderheplichste Inquisitie binnen Madrid in Spaengien den xviij. Febr. 1568.

F. J. A. S.

